

Stockholm den 3 september 2015

R-2015/0878

Till Justitiedepartementet

Ju2015/2650/SSK

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 6 maj 2015 beretts tillfälle att avge yttrande över betänkandet Informations- och cybersäkerhet i Sverige – Strategi och åtgärder för säker information i staten (SOU 2015:23).

Advokatsamfundet, som delar utredningens bedömning av de stora behov som finns av åtgärder inom informationssäkerhetsområdet, anser att förslagen i flera avseenden inte är tillräckligt beredda.

I betänkandet (kap. 5) anges ett antal författningar som är av betydelse för informations-säkerhetsarbetet. Regleringen i respektive författning av sådant arbete redovisas emellertid inte närmare. Denna reglering har tillkommit vid olika tidpunkter, utifrån olikartad terminologi och utan strukturerat inbördes samband. Dessutom har ny teknik och eskalerande hot och risker drivit fram nya krav och nya regler, vilket lett till såväl överlappande regler som till luckor i regleringen.

Sammantaget ger detta bilden av ett växande, svåröverblickbart och fragmenterat rättsområde som skapar osäkerhet vid den praktiska hanteringen och riskerar innebära rättsosäkerhet vid rättstillämpningen (en jämförelse kan göras med de komplikationer som de s.k. registerförfattningarna har fört med sig).

Mot denna bakgrund ifrågasätter Advokatsamfundet att ytterligare en fristående författning införs utan att redan förefintliga krav och skyldigheter i redan befintliga lagar och förordningar har kartlagts, grupperats och anpassats så att regleringen kan överblickas. Samtidigt framstår emellertid föreslagna åtgärder som angelägna, i den mån

berörda skyldigheter inte redan följer av annan författning. Motiven till författningsförslagen är dock kortfattade och ger inte tillräcklig ledning för den framtida rättstillämpningen. Enligt Advokatsamfundets uppfattning finns det därför, från de rättsliga utgångspunkter som Advokatsamfundet särskilt har att beakta, behov av en närmare genomlysning av gällande rätt på området.

Till det som särskilt behöver analyseras från juridiska utgångspunkter hör vad som angetts i utredningens uppdrag om att klargöra begrepp och att redovisa statliga myndigheters ansvar. Utredningen har tagit upp den s.k. ansvarsprincipen och förklarat att en enhetlig och samlad beskrivning behövs av respektive myndighets ansvar (s. 93). Vad det ”ansvar” som föreslås får anses innebära från juridiska utgångspunkter för en myndighet och dess ledning, när det gäller t.ex. skadeståndsrättsligt, straffrättsligt eller arbetsrättsligt ansvar samt skyldigheter enligt personuppgiftslagen eller särskilda s.k. registerförfattningar, berörs dock inte. I förslaget till 5 § förordningen för statliga myndigheters informations-säkerhet blir detta särskilt tydligt. Enligt förslaget till denna bestämmelse ”ansvarar myndighet” för att vidta vissa åtgärder, dels med avseende på information som myndigheten ”ansvarar för”, dels med avseende på annan information som myndigheten inte ansvarar för (information som hanteras i tjänster som myndigheten levererar till annan). Det har visat sig att bl.a. näringsrättslig reglering i vissa fall fått civilrättslig verkan vid prövningen av skadeståndsrättsligt ansvar och att det är komplicerat att utifrån det s.k. företagaransvaret bedöma vem som bär ett straffrättsligt ansvar. Dessutom följer av 6 § den föreslagna förordningen att det i myndighetens ledning ska finnas en person med ett utpekat ansvar för informationssäkerhetsfrågor och av 18 § att det ska finnas ett myndighetsråd med vissa arbetsuppgifter.

Enligt Advokatsamfundets uppfattning bör det under den fortsatta beredningen av lagstiftningsärendet analyseras dels vilken verkan en myndighets ”ansvar” för med sig för anspråk från enskilda och vilka krav de kan ställa på att hållas skadeslösa vid brister i en myndighets säkerhetsarbete, dels vilket ansvar en person som utpekas enligt förslaget till 6 § ska ha vid oaktsam hantering. Kan det t.ex. bli fråga om sådan delegation av ansvar som får verkan även för det s.k. företagaransvaret?

Advokatsamfundet noterar att en omfattande överlappning mellan olika organs tillsyns-ansvar enligt olika författningar synes bli följderna av den föreslagna regleringen. Därför behöver även dessa frågor analyseras närmare under den fortsatta beredningen.

Med hänvisning till vad som anförts avstyrker Advokatsamfundet de nu berörda förslagen i dess nuvarande utformning.

Advokatsamfundet vill avslutningsvis också i fråga om förslaget att utreda en tydligare reglering rörande uppgifter som utbyts vid samverkan mellan brottsbekämpande myndigheter och andra myndigheter, särskilt framhålla betydelsen av att beakta den enskildes integritet, rättssäkerhet och kravet på proportionalitetsprövning, i enlighet med vad Advokatsamfundet tidigare påtalat i en mängd remissvar rörande informations-inhämtning av och informationsutbyte mellan brottsbekämpande myndigheter.

När det gäller förslaget i betänkandet om en översyn av tvångsmedelsbestämmelserna i 27 och 28 kap. rättegångsbalken för att säkerställa att brottsbekämpande myndigheter kan bedriva förebyggande och utredande verksamhet i den digitala miljön, vill Advokatsamfundet, förutom till tidigare avlämnade remissyttranden rörande dessa frågor, särskilt hänvisa till Högsta domstolens avgörande beslut den 18 augusti 2015 i mål nr Ö 3074-15, bl.a. i fråga om att beslagsförbudsreglerna även gäller elektronisk information, att frågeförbudet i 36 kap. 5 § rättegångsbalken utgör ett absolut hinder mot beslag på elektroniska informationsbärare och vikten av att beslut om tvångsmedel i den digitala miljön alltid föregås av grundliga proportionalitetsbedömningar.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Anne Ramberg